

*Библиотека
за етене*

Ф. М. ДОСТОЕВСКИ

ИГРАЧЪТ НА РУЛЕТКА

*(ИЗ ЗАПИСКИТЕ НА
ЕДИН МЛАД ЧОВЕК)*

Издателство
 ПАРИТЕТ

РУСКИ КНИГИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Фьодор Михайлович Достоевски, **ИГРАЧЪТ НА
РУЛЕТКА (Из записките на един млад мъж)**, 256 стр.
Поредица БИБЛИОТЕКА ЗА ЧЕТЕНЕ
Превод: Димитър Подвързачов

Не е тайна, че Достоевски е бил пристрастен към хазарта, най-вероятно заради това романът му „Играчът на рулетка“ е с автобиографичен характер. Написването му има интересна история. По време на престоя си във Висбаден писателят остава без пукната пара, заради пагубната си страст. Това го принуждава да сключи договор с издателство, който го задължава да напише роман само за... 26 дни. Достоевски е принуден да намери стенограф на когото да диктува своя роман и така да се вмести в срока на издателя. Писателят предприема подобна крачка за първи път в живота си, но тя предопределя съдбата му и става причина да срещне Анна Сниткина – жената, която се превръща в негова муза и съпруга. Основната сюжетна линия в романа е страстта към хазарта, но Достоевски разглежда в детайли и редица други човешките страсти: похотта, парите, властта. Романът се нарежда до едни от най-ярките образци на световната класика и е известен колкото и останалите произведения на Достоевски.

**За поръчка на книги от сайта www.paritetbg.com
20 % отстъпка.**

© Предпечатна подготовка Паритет ООД

*Всички права са защитени. Никаква част от тази книга
не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма
без писменото разрешение на притежателя
на авторските права.*

ISBN 978-619-153-406-7

Ф. М. Достоевски
(1821-1881)

ИЗДАДЕНИ В „БИБЛИОТЕКА ЗА ЧЕТЕНЕ“

1. **Александър Куприн** – ДУЕЛ
2. **Рафаело Джованьоли** – СПАРТАК
3. **Ал. Куприн; А. Чехов; Ъ. Т. Ситън; Дж. Лондон; Вл. Дуров; Фр. Б. Харт; Ив. Тургенев** – КОТКАТА ОТ КРАЙНИЯ КВАРТАЛ/РАЗКАЗИ ЗА ЖИВОТНИ
4. **Александър Дюма** – КАВАЛЕРЪТ Д'АРМАНТАЛ
5. **ПРИКАЗКИ ОТ ЦЯЛ СВЯТ** – ЧУДНА ОГЪРЛИЦА
6. **Ърнест Томпсън-Ситън; Николай Гарин-Михайловски** – ПОВЕСТИ ЗА ДЕЦА
7. **Александър Куприн** – БЯЛАТА АКАЦИЯ
8. **Майн Рид** – КВАРТЕРОНКАТА
9. **Януш Корчак** – КРАЛ МАТИУШ ПЪРВИ
10. **Н. Гогол, Л. Толстой, А. Пушкин, Ф. Достоевски** – ПОВЕСТИ ОТ РУСКИТЕ КЛАСИЦИ
11. **Лев Толстой** – ХАДЖИ МУРАТ. СЕВАСТОПОЛСКИ РАЗКАЗИ
12. **Иван Тургенев** – ПРОЛЕТНИ ВОДИ. АСЯ
13. **Йенс Петер Якобсен** – НИЛС ЛЮНЕ
14. **Оноре дьо Балзак** – ЕДНА ТЪМНА АФЕРА
15. **Сигрид Унсет** – СЪРЦЕТО НА ЙЕНИ
16. **Джек Лондон** – ЗВЕЗДЕН СКИТНИК ИЛИ УСМИРИТЕЛНА РИЗА
17. **Антон Чехов** – ЖИВОТЪТ Е ПРЕКРАСЕН!
18. **Фьодор М. Достоевски** – ИГРАЧЪТ НА РУЛЕТКА
19. **Н. Гогол; А. Н. Островски** – ВЕЛИКИ РУСКИ ДРАМАТУРЗИ
20. **Алексей Толстой** – ПОВЕСТИ И РАЗКАЗИ
21. **Александър Пушкин** – КАПИТАНСКАТА ДЪЩЕРЯ, ДУБРОВСКИ
22. **Артър Конан Дойл** – НЕ САМО ШЕРЛОК ХОЛМС
23. **Джек Лондон** – СИН НА СЛЪНЦЕТО

ГЛАВА I

Най-накрая се завърнах след двуседмичното си отсъствие. Нашите вече от три дни бяха в Рулетенбург. Мислех си, че те Бог знае как ме очакват, но се лъжех. Генералът се държа доста дистанцирано, поговори високомерно с мен и ме изпрати при сестра си. Ясно бе, че са намерили отнякъде пари. Стори ми се дори, че генералът някак си се срамува да ме погледне. Маря Филиповна бе извънредно заета и поговори с мен много малко; парите обаче прие, преброи ги и изслуша целия ми доклад. За обяд очакваха Мезенцов, французойчето и още някакъв си англичанин: както му е обичаят, има ли пари – веднага се дава обяд, съвсем по московски. Полина Александровна, виждайки ме, попита: „Защо се забавихте толкова?“, и, без да дочака отговор, отиде нанякъде. Разбира се, тя направи това нарочно. Ние обаче трябваше да се обясним. Вече много се бе насъбрало.

Дадоха ми една малка стаичка на четвъртия етаж на хотела. Тук се знае, че съм от *свитата на генерала*. По всичко личи, че все пак бяха успели да направят впечатление. Всички тук смятат генерала за много богат руски благородник. Още преди обяд той успя да ми даде между останалите си поръчения две банкноти от по хиляда франка, за да ги разваля. Развалих ги в канцеларията на хотела. Сега щяха да ни гледат като милионери поне цяла седмица. Точно щях да взема Миша и Надя и да се

поразходя с тях, но от стълбището ме извикаха при генерала; той благоволи да ме попита къде ще ги заведе. Този човек просто не може да ме погледне право в очите; много би искал, но аз винаги му отвърщам с такъв втренчен, тоест неуважителен поглед, че той сякаш се смущава. С една твърде високопарна реч, изобилстваща от фраза върху фраза, а накрая съвсем оплетена, той ми даде да разбере, че трябва да отида с децата на разходка някъде по-далече от казиното, в парка. Накрая той съвсем се ядоса и сърдито добави:

– Иначе вие можете и на рулетката в казиното да ги заведете. Извинете ме – каза той, – но аз знам, че сте твърде лекомислен и способен да играете. Във всеки случай, макар че не съм ваш ментор, а и не желая да се наемам с такава роля, но поне имам правото да настоявам, така да се каже, да не ме компрометирате...

– Но аз нямам пари – отвърнах спокойно. – За да изгубиш, най-напред трябва да имаш пари.

– Ще получите пари незабавно – отговори генералът, поизчервявайки се леко, порови в бюрото си, провери в бележника си и се оказа, че ми дължи близо 120 рубли.

– Но как ще се разплатим? – попита той. – Трябва да ги обърнем в талери. Хайде, вземете 100 талера, кръгла сума – остатъка, разбира се, също ще получите.

Аз мълчаливо взех парите.

– Но вие не се обиждайте от моите думи, моля ви се, вие сте толкова обидчив... Ако ви правя забележка, то е, така да се каже, за да ви предпазя – а за

това, разбира се, аз имам известно право...

Когато преди обяд се връщах с децата вкъщи, срещнах цяла кавалкада¹. Нашите бяха ходили да разглеждат някакви руини. Две превъзходни каляски, великолепни коне! Mademoiselle Blanche в едната каляска с Маря Филиповна и Полина; французойчето, англичанинът и нашият генерал – на конете. Минувачите се спираха и ги гледаха; ефектът бе налице; но генералът нямаше да сполучи. Пресметнах, че с четирите хиляди франка, които донесох, и, прибавяйки онова, което очевидно бяха успели да докопат отнякъде, те сега имаха седем или осем хиляди франка; но това бе твърде малко за mademoiselle Blanche.

Mademoiselle Blanche също живееше с майка си в хотела ни; пак тук някъде бе и нашето французойче. Лакеите го наричат „monsieur le comte²“, а майката на mademoiselle Blanche – „madame la comtesse³“; кой знае, може пък наистина да са comte et comtesse.

Предполагах, че monsieur le comte няма да ме познае, когато се съберем на обяд. Генералът, разбира се, никога дори и не бе помислил да ни запознава или поне да ме представи; а самият monsieur le comte бе ходил в Русия и знаеше колко дребна риба е това, което те наричат *outchitel*. Той впрочем много добре си ме спомняше. Да си призна, отидох на обяда, без да съм поканен; навярно гене-

---

1 Кавалкада – шествие от конници. – бел. ред.

2 Господин граф (фр.) – бел. ред.

3 Госпожа графиня (фр.) – бел. ред.

ралът бе пропуснал да се разпорежи, в противен случай сигурно щеше да ме прати да обядвам на table d'hôte⁴. Сам дойдох и генералът ме изгледа недоволено. Добрата Маря Филиповна веднага ми посочи място, но срещата с мистър Астли ме спаси и аз по неволя се оказах член на тяхното общество.

Този странен англичанин аз срещнах най-напред в Прусия, в купето, в което седяхме един срещу друг, докато догонвах нашите; след това се натъкнах на него при влизането си във Франция, после – в Швейцария; в продължение на тези две седмици – два пъти, и ето че сега изведнъж го срещам в Рулетенбург. Никога през живота си не съм виждал по-срамежлив човек от него; той е срамежлив до глупост и, разбира се, сам знае това, защото съвсем не е глупав. Всъщност той е много мил и тих. При първата ни среща в Прусия го накарах да се разприказва. Той ми каза, че това лято е бил в Нордкап и че много му се искало да види Нижегородския панаир. Не знам как се е запознал с генерала; струва ми се, че той е безумно влюбен в Полина. Когато тя влезе, той пламна като заря. Зарадва се много, че седнах на масата до него и струва ми се, че вече ме смята за близък приятел.

На масата францужойчето се фукаше; с всички той бе пренебрежителен и важен. А в Москва, помня, пускаше сапунени мехури. Той говори ужасно много за финанси и за руска политика. Генералът от време на време се осмеляваше да му противоречи, но скромно, само колкото да не

---

4 Табледот (фр. table d'hôte) – голяма обща маса в странноприемница, на която гостите сядат да се хранят. – бел. ред.

изгуби престижа си.

Аз бях в странно разположение на духа; разбира се, успех още до средата на обяда да си задам моя обичаен и вечен въпрос: „Защо се влача с този генерал, а отдавна не съм го напуснал?“

От време на време поглеждах към Полина Александровна; тя изобщо не ме забелязваше. В края на краищата аз се ядосах и реших да се държа грубо.

Всичко започна с това, че изведнъж ни в клин, ни в ръкав, на висок глас и без покана, аз се намесях в чуждия разговор. Искаше ми се главно да се скарам с французойчето. Обърнах се към генерала и изведнъж високо и ясно, и, както ми се стори, прекъсвайки го, отбелязах, че това лято е почти невъзможно за русите да обядват в хотелите на табледот. Генералът ме погледна учудено.

– Ако сте човек, уважаващ себе си – продължих аз по-нататък, – бездруго ще си изпросите ругатни и ще трябва да понесете язвителни обиди. В Париж и на Рейн, дори в Швейцария, на табледота има толкова много полячета и съчувстващи им французойчета, че ако сте русин, нямате възможност и думица да продумате.

Аз казах всичко това на френски. Генералът ме гледаше в недоумение и не знаеше да се разсърди ли, или само да се учуди на това до каква степен съм се самозабравил.

– Значи някой някъде ви е дал добър урок – каза французойчето небрежно и презрително.

– В Париж се спречках най-напред с един поляк – отвърнах аз, – след това с един френски офицер, който поддържаше поляка. А след това част от

французите минаха на моя страна, когато им разказах как исках да се изплюя в кафето на монсеньора.

– Да се изплюете ли? – попита генералът с явно недоумение и дори се озърна наоколо. Французойчето ме гледаше недоверчиво.

– Точно така! – отговорих аз. – Понеже цели два дни бях убеден, че може би ще се наложи да отскоча по нашата работа за малко в Рим, аз отидох в канцеларията на посолството на светейшия отец в Париж, за да сложат виза на паспорта ми. Там ме посрещна едно абатче, около петдесетгодишно, сухо и с ледена физиономия, и, изслушвайки ме вежливо, но извънредно безразлично, ме помоли да почакам. Аз много бързах, но въпреки това, разбира се, седнах да почакам, извадих „Opinion nationale“⁵. И започнах да чета едни ужасни ругатни срещу Русия. В това време видях, че през съседната стая някой се вмъкна при монсеньора; видях че моят абат се кланяше. Аз се обърнах повторно към него с моята молба; той пак ме помоли, този път още по-сухо, да почакам. След малко влезе още един непознат човек, но по работа – някакъв австриец; изслушаха го и веднага го заведоха горе. Тогава ме хвана страшен яд; аз станах, отидох при абата и му казах решително, че понеже монсеньорът приема, той може да свърши и моята работа. Изведнъж абатът се отдръпна от мен, безкрайно учуден. Той просто не можеше да разбере как смее един нищожен русин да се сравнява с гостите на мон-

---

5 „Народно мнение“ (фр.) – бел. ред.

сеньора. С най-нахален тон, сякаш радвайки се, че може да ме обиди, той ме измери с поглед от глава до пети и извика: „Нима смятате, че монсеньорът ще остави кафето си заради вас?“ Тогава и аз викнах, но още по-силно от него: „Тогава знайте, че аз плюя в кафето на вашия монсеньор! Ако още сега не уредите нещата с моя паспорт, аз сам ще отида при него!“

„Как! Точно сега при него е кардиналът!“ – развика се абатчето, дръпна се ужасено от мен и изтича до вратата, където застана със скръстени ръце, давайки си вид, че по скоро ще умре, отколкото да ме пусне вътре.

Тогава му отговорих, че съм еретик и варварин, „que je suis hérétique et barbare“, и че всички тези архиепископи, кардинали, монсеньори и т.н., и т.н. не означават нищо за мен. С една дума показах, че няма да отстъпя. Абатът ме изгледа много злобно, след това дръпна паспорта ми и го занесе горе. След минута визата бе сложена. Ето, можете да я видите. – Аз извадих паспорта си и показах римската виза.

– Вие обаче сте... – започна генералът.

– Спасило ви е това, че сте се обявили за варварин и еретик – обърна внимание французойчето, усмихвайки се. – „Cela n'était pas si bête“⁶.

– Да вземаме пример от нашите руси, така ли? Те седят тук – не смеят да гъкнат и дори може би са готови да отрекат, че са руси. Поне в Париж, в моя хотел, с мен започнаха да се отнасят много

---

6 Съвсем не е било глупаво. (фр.) – бел. ред.

по-внимателно, когато разказах на всички за моя скандал с абата. Един дебел полски пан, най-враждебният човек към мен на табледота, се спотаи на заден план. Французите си замълчаха дори тогава, когато им разказах, че преди две години, през дванадесета година, съм видял човек, в когото един френски егер⁷ е стрелял – единствено с цел да изпразни пушката си. Този човек тогава още е бил десетгодишно дете и семейството му не успяло да избяга от Москва.

– Това не може да бъде – кипна французойчето, – френски войник няма да стреля в дете!

– Но е било! – отговорих аз. – Това ми разказа един почтен капитан в оставка и аз сам видях белега от куршума на бузата му.

Французинът започна да говори много и бързо. Генералът се канеше да го подкрепи, но аз му препоръчах да прочете например откъси от „Записките“ на генерал Перовски, който през дванадесета година е бил в плен на французите. Най-накрая Маря Филиповна заговори за нещо друго, прекъсвайки разговора. Генералът бе много недоволен от мен, защото ние с французина вече почти си крещяхме. Но моят спор с французина като че ли много се хареса на мистър Астли; когато ставаше от масата, той ми предложи да изпием по чаша вино. Вечерта, както и трябваше, аз успях да поговоря около четвърт час с Полина Александровна. Разговорът ни се състоя по време на разходката. Всички отидохме в парка, към казиното. Полина седна на

---

7 Егер – войник от специални пеши или конни стрелкови полкове в някои армии. – бел. ред.

една пейка срещу фонтана, като пусна Наденка да играе наоколо с децата. Аз също пуснах Миша до фонтана и най-накрая ние останахме сами.

Най-напред започнахме, разбира се, с деловите въпроси. Полина се разсърди, когато ѝ предадох всичко на всичко седемстотин гулдена. Тя била уверена, че, залагайки диамантите ѝ, ще донесе от Париж поне две хиляди гулдена, ако не и повече.

– Имам крайна нужда от пари – каза тя, – и трябва да намеря; иначе съм направо изгубена.

Започнах да разпитвам какво е станало по време на моето отсъствие.

– Нищо друго освен това, че от Петербург се получиха две съобщения: първо, че баба е много зле, а след два дни – че навярно вече е умряла. Съобщенията ги изпрати Тимофей Петрович – добави Полина, – а той е точен човек. Чакаме последно, окончателно съобщение.

– И така, значи тук всички са в очакване? – попитах аз.

– Разбира се: всички и всичко; вече половин година само на това се надяват.

– И вие ли се надявате? – попитах аз.

– Та аз не съм ѝ никаква роднина, аз съм само доведена дъщеря на генерала. Но съм сигурна, че тя ще ме спомене в завещанието си.

– Струва ми се, че ще получите много – казах аз утвърдително.

– Да, тя ме обичаше; но защо ви се струва така?

– Кажете ми – отговорих аз с въпрос, – нашият маркиз не изглежда ли посветен във всички семейни тайни?

– А вие самият защо се интересувате от това?
– попита Полина, като ме погледна строго и сухо.

– Ясно е защо – ако не се лъжа, генералът вече е успял да вземе от него пари назаем.

– Напълно познахте.

– Да – и би ли дал той пари, ако не знаеше за бабуленка? Забелязахте ли на масата – той на три пъти, говорейки нещо за баба ви, я нарече бабуленка: „la baboulinka“. Какви близки и приятелски отношения!

– Да, вие сте прав. Щом разбере, че и на мен се е паднало нещо от завещанието, той веднага ще ми поиска ръката. Това ли искахте да знаете?

– Ще ви поиска ръката? Аз мислех, че отдавна го е направил.

– Много добре знаете, че не е! – каза Полина ядосано. – Къде се срещнахте с този англичанин?
– добави тя след минута мълчание.

– Знаех си, че сега ще ме попитате за него.

Разказах ѝ за предишните си срещи с мистър Астли, докато бях на път.

– Той е срамежлив и влюбчив и, разбира се, вече е влюбен във вас, нали?

– Да, той е влюбен в мен – отговори Полина.

– И, разбира се, той е десет пъти по-богат от французина. А французинът има ли наистина нещо? Не ви ли се струва съмнителна тази работа?

– Не. Той има някакво château⁸. Вчера генералът решително потвърди това пред мен. Е, стига ли ви толкова?

– Аз на ваше място щях да избира англичанина.

---

8 Замък (фр.) – бел. ред.

– Защо? – попита Полина.

– Французинът е по-красив, но е по-подъл, а англичанинът, освен че е честен, е и десет пъти по-богат – отрязах аз.

– Да, но затова пък французинът е маркиз и е по-умен – отговори тя съвсем спокойно.

– Но истина ли е това? – продължих аз, както и по-рано.

– Истина е.

На Полина моите въпроси въобще не ѝ харесаха и аз виждах, че тя искаше да ме ядоса с тона и прямотата на отговорите си; веднага ѝ го казах.

– Наистина ме забавлява, когато се ядосвате. Заради това, че ви позволявам да задавате такива въпроси и да правите подобни предположения, трябва да си платите.

– Аз наистина смятам, че съм в правото си да ви задавам всякакви въпроси – отговорих спокойно, – именно поради това, че съм готов да платя всичко за тях и за мен животът ми вече няма никаква стойност.

Полина се разсмя.

– Последният път, на Шлангенберг, вие ми казахте, че сте готов, само ако кажа една дума, да се хвърлите с главата надолу, а там, струва ми се, трябва да има към хиляда фута височина. Някой път ще кажа тази дума, само за да видя как ще се отплатите – и бъдете сигурен, че ще остана непоколебима. Вие сте ми омразен именно поради това, че ви позволих толкова много, и още по-омразен, защото сте ми нужен. Докато сте ми нужен, аз трябва да ви пазя.